

Opis źródła:

W XIX wieku Japonia była społeczeństwem głęboko przywiązanym do tradycji, które czerpało z wieków feudalnych, w tym z zasad bushido, silnych więzi rodzinnych oraz bogatej kultury sztuki i literatury. Społeczność była zorganizowana w system klasowy, z samurajami na czołowej pozycji, a religia shinto i buddyzm kształtowały codzienne życie. Tradycyjne rzemiosła, takie jak ceramika, kaligrafia czy ikebana, były cenione i pielęgnowane. Fragment utworu Édouard Fraissineta przedstawia japońskie przywiązanie do tradycji.

Miejsce wydania:

Édouard Fraissinet, *Japonia współczesna*, tłum. J. Laskarys, wyd. J. Zawadzki, Wilno 1858.

Tekst źródła:

Jak kształt rządu, tak i wyobrażenia religijne, tak obyczaje, zwyczaje i wszystkie przywyknienia życia i ubioru są tam niezmiennie od dwóch tysięcy lat.

Krój stroju jest jeden dla wszystkich klas towarzystwa, od cesarza aż do najbiedniejszego poddanego. W świecie zaś moralnym wprowadzanie nowości bywa tylko spokojnym zastosowaniem, czyli przyłożeniem nowej gałęzi do tego samego pnia. Takim były wprawdzie zasad Konfucjusza na pięć wieków przed Chrystusem. Buddeizm w lat 63 po narodzeniu Chrystusa, wprowadzenie Syogunów jako Cesarzów XIII wieku naszej ery. W porządku zaś materialnym, w najmniejszym szczególe, nie schodzą z raz przyjętej drogi tak co do użycia czasu, rozporządzenia godzinami pracy i spoczynku, rodzaju zajęcia się i zabaw, ceremonij, odwiedzin i zaprosin, jak i budowania domów, kształtu odzienia itp. do tego stopnia, że architekt, krawiec lub kucharz, zmarli w dawnych wiekach, żeby zmartwychwstali teraz i wzięli swoje narzędzia, zabraliby się po dawnemu do pracy, sądząc że się tylko ze snu obudzili. To się prawie wszędzie postrzegać daje w narodach azyatyckich, skutkiem zapewna jednostajności klimatu, że się ich obyczaje i wyobrażenia nie zmieniają wcale [...]

Tak się też dzieje z Japonią: każda myśl rokосу byłaby źle przyjęta. W tej cywilizacji sięgającej dawnością trzech tysięcy lat, dobro i zło nie podlega kwestyi. Samowładztwo zupełnie przywiązane jest do władzy najwyższej, która też jest uświęconą podaniami. Gdy doktor Tymberg, lekarz przy Kompanii holenderskiej, prosił o pozwolenie herboryzowania w okolicach Nagasaki, gubernator lękając się wprowadzić jaką nowość szukał w dziennikach krajowych czy już nie było podobnego zdarzenia; znalazł że w dawnych czasach kiedy panowała zabójcza zaraza i brakowało środków, chirurg cudzoziemiec prosił o pozwolenie szukania ziół w okolicach, więc i trudność zdawała się być usuniętą. Ale wczytawszy się przekonał, że tamten był drugim chirurgiem faktoryi holenderskiej, gdy tymczasem Tymberg był pierwszym, osądzono więc, że nie może mieć tegoż pozwolenia.

Podobne zawady, u nas nowatorów wzbudziłyby uśmiech litości; ale tam urzędnicy, jacyby nie byli są akuratni w najdrobniejszych szczegółach, a co do wypełnienia swoich obowiązków. Oni wykonują co do joty wolę swych naczelników i starszych, nie wnikając w nią, nie tłumacząc ani naginając do okoliczności. Kto wie? To ślepe posłuszeństwo może jest tym sekretem utrzymującym tę społeczność tak liczbą i dawną.

Słowniczek pojęć:

Herboryzowania - zbierania ziół

Rokosz - bunt, rewolta.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie elementy życia społecznego w Japonii pozostały niezmiennie przez ostatnie dwa tysiące lat, według autora tekstu?
2. Co autor ma na myśli, pisząc, że wprowadzenie nowości w świecie moralnym jest "spokojnym zastosowaniem"?
3. W jaki sposób autor opisuje podejście Japończyków do przyjmowania nowości i zmian?
4. Co autor uznaje za sekret utrzymania społeczności w Japonii?
5. Jakie jest znaczenie tradycji i ciągłości w japońskiej kulturze w kontekście opisanego tekstu?
6. Jakie różnice w podejściu do nowości i innowacji można zauważyć między Japończykami a innymi narodami, według tekstu?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakie były główne powody, dla których Japonia odrzucała zmiany i nowości przed końcem XIX wieku?
2. Jak tekst przedstawia stosunek społeczeństwa japońskiego do jednostki w kontekście tradycyjnych ról i obowiązków? W jakim stopniu te tradycyjne role wpłynęły na percepcję nowości?

Wskazówki:

Pod koniec XIX wieku, w wyniku wewnętrznych i zewnętrznych napięć, Japonia przeszła znaczącą transformację. Po zakończeniu izolacjonistycznej polityki sakoku, Japonia otworzyła się na wpływy zachodnie, co zapoczątkowało erę Meiji (1868-1912). Rząd meiji wprowadził szereg reform modernizacyjnych, w tym przekształcenie armii, edukacji, gospodarki oraz infrastruktury. Zaczęto adaptować zachodnie wzory, co prowadziło do wzrostu przemysłowego oraz urbanizacji. Jednak mimo tych rewolucyjnych zmian, Japonia starała się zachować swoje tradycje. Balans między nowoczesnością a tradycją stał się charakterystycznym elementem japońskiej kultury, co zaowocowało unikalnym połączeniem wartości przeszłości z nawiązywaniem do nowoczesnego świata. Ostatecznie, Japonia stała się jednym z pierwszych krajów azjatyckich, które skutecznie zintegrowały elementy zachodniej modernizacji z własnym dziedzictwem kulturowym.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis